

2024-01-09

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.da@regeringskansliet.se

Remissyttrande över delbetänkandet **Anonyma vittnen SOU 2023:67**

Ju2023/02432

Sveriges Domareförbund har anmodats yttra sig över rubricerade delbetänkande.

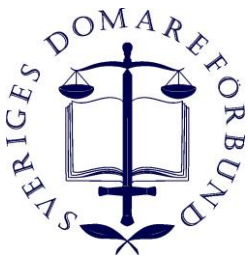
Sveriges Domareförbund är ett yrkesförbund för domare. Förbundet ska företräda Sveriges domare i lagstiftnings- och rättskipningsfrågor, värna om domstolarnas självständighet och i övrigt bevaka frågor av betydelse för den dömande verksamheten.

Inledningsvis konstaterar Sveriges Domareförbund att frågor kring anonymitet för vittnen har utretts flera gånger. Utredningen om en stärkt rättsprocess och en ökad lagföring (SOU 2021:35) fann i sitt betänkande i maj 2021 att en reglering om anonyma vittnen i högst begränsad utsträckning skulle bidra till utredningar om eller lagföringar för brott och att det därför inte borde införas en möjlighet att vittna anonymt. Sveriges Domareförbund delar den utredningens ståndpunkt att ett införande av en reglering av anonyma vittnen kan leda till orealistiska förväntningar på möjligheten att anonymt kunna lämna uppgifter, vilket i förlängningen skulle kunna skada tilltron till rättsväsendet.

Då utredningens uppdrag varit att föreslå ett system om anonyma vittnen, vill Sveriges Domareförbundet, trots sin nyss redovisade inställning, lyfta fram några synpunkter på det föreslagna systemet.

Sveriges Domareförbund konstaterar att möjligheten att vittna anonymt innebär en principiellt sett stor förändring av den svenska processordningen. Enligt Sveriges Domareförbund skulle systemet inskränka grundläggande principer och innebära praktiska tillämpningssvårigheter i domstolarna.

En utgångspunkt för utredningen har varit att anonyma vittnen ska komma i fråga endast i undantagsfall och särskilt i syfte att bekämpa den grova och organiserade brottsligheten. Utredningen har därför föreslagit att tillämpningsområdet ska avgränsas till att gälla endast brott med minimistraff på fängelse två år eller vars straffvärde kan antas överstiga fängelse i två år. Det kan enligt Sveriges Domareförbund diskuteras om den föreslagna avgränsningen verkligen medför att systemet med anonyma vittnen blir tillämpligt bara i de fall det enskilda brottet är så allvarligt att det motiverar ett avsteg från den grundläggande principen om att den tilltalade ska ha full insyn i

den bevisning som åberopas mot honom eller henne. I detta sammanhang vill Sveriges Domareförbund vidare framhålla att det för närvarande pågår lagstiftningsarbeten som kan leda till straffskärpningar, något som gör det svårt att överblicka vilka brott som i slutändan kan komma att omfattas av reglerna om anonyma vittnen. Som jämförelse kan nämnas att Utredningen om en stärkt rättsprocess och en ökad lagföring ansåg att en reglering som tillåter anonyma vittnen endast kunde bli aktuell att tillämpa i brottsutredningar eller rättegångar som gäller särskilt allvarliga brott, bl.a. mord eller andra synnerligen allvarliga våldsbrott och särskilt allvarliga brott som riktar sig mot staten eller allmänheten, t.ex. terroristbrott, allmänfarlig ödeläggelse, grovt brott, eller synnerligen grovt narkotikabrott. Lägsta föreskrivna straff för samtliga dessa brott överstiger med marginal utredningens förslag om fängelse i två år som minimistraff.

Sveriges Domareförbund vill vidare poängtera att den föreslagna bestämmelsen i 36 kap. 6 a § rättegångsbalken är främmande för svensk rättstradition då den inskränker principen om fri bevisföring och innebär ett avsteg från den kontradiktoriska princip som gäller för svenska brottmålsprocesser. Det bör närmare övervägas vilken betydelse dessa avsteg kan medföra.

Ett system med anonyma vittnen skulle också innebära att domstolar behöver göra olika förhandsbedömningar av brottsutredningen. Under förundersökningen har domstolen inte tillgång till hela förundersökningen. Domstolen är beroende av de uppgifter som tillförs målet av åklagaren och den tilltalade. Det handlar särskilt om uppgifter för att bedöma straffvärdet. Det innebär en risk för att rättens beslut fattas på ett ofullständigt underlag.

Sveriges Domareförbund konstaterar också att förslaget bygger på två lämplighetsbedömningar. Det innebär i sig en osäkerhet för parterna och en bristande förutsebarhet. Enligt 1 § 4 i den nya lagen är en av förutsättningarna för ett anonymt vittnesmål att det i övrigt är lämpligt. Sedan gäller enligt den nya bestämmelsen 36 kap. 6 a § första stycket 3 rättegångsbalken som en förutsättning för att tillåta ett anonymt vittnesmål vid en huvudförhandling att det ska vara lämpligt. Det är således fråga om två lämplighetsbedömningar utifrån olika förutsättningar. Enligt utredningen ska rätten vid den senare prövningen inte göra någon omprövning av det tidigare beslutet att vittnet beviljats anonymitet. Då en ansökan om att ett vittne ska höras anonymt bifalls i ett tidigt skede av utredningen och det därefter visar sig att förhöret inte kan tillåtas enligt 36 kap. 6 a § rättegångsbalken uppkommer därmed en otillfredsställande situation, vilken till och med kan innebära att effektiviteten i att utreda och lagföra brott motverkas.

Enligt betänkandet bedöms förslaget inte medföra annat än marginella kostnadsökningar för domstolarna som bedöms rymmas inom ramen för befintliga anslag. Detta är en vanlig skrivning som återkommer i olika betänkanden där det föreslås att domstolarna tillförs nya arbetsuppgifter. Enligt förbundet är det viktigt att domstolarna har tillräckliga ekonomiska resurser som är hållbara över tiden. Om domstolarna hela tiden tillförs nya uppgifter så bör det synas i resurstilldelningen även om betydelsen av varje nytillkommande arbetsuppgift är marginell.

Detta remissyttrande har beslutats av förbundets styrelse.

Hanna Werth
ordförande